

זזה הזמן ל:

(זמנים ומועדי ישראל בראי תרבות ויצירה ישראלית)

כ"ט בנובמבר

זמן למחשבה אישית

(איך מרגישים בכ"ט בנובמבר?)

And very late, at a time when this child had never been allowed not to be fast asleep in bed, maybe at three or four o'clock, I crawled under my blanket fully dressed. And after a while Father's hand lifted my blanket in the dark, not to be angry with me because I'd got into bed with my clothes on, but to get in and to lie down next to me, and he was in his clothes too, that were drenched in sweat from the crush of the crowds, just like mine (and we had an iron rule; you must never, for any reason whatsoever, get between the sheets in your outdoor clothes). My father lay besides me for a few minutes and said nothing, although normally he detested silence and hurried to banish it. But this time he did not touch the silence that was there between us but shared in it, with his hand just lightly stroking my head. As though in this darkness my father had turned into my mother.

Then he told me in a whisper, without once calling me Your Highness or Your Honour, what some hooligans did to him and his brother David in Odessa and what some gentile boys did to him at his Polish school in Vilna, and the girls joined in too, and the next day, when his father, Grandpa Alexander, came to the school to register a complaint, the bullies refused to return the torn trousers but attacked his father, Grandpa, in front of his eyes, forced him down on the paving stones and removed his trousers too in the middle of the playground, and the girls laughed and made dirty jokes, saying that Jews were all so-and-sos, while the teachers watched and said nothing, or maybe they were laughing too.

And still in a voice of darkness with his hand still losing its way in my hair (because he was not used to stroking my hair) my father told me under my blanket in the early hours of the thirtieth of November 1947, 'Bullies may well bother you in the street or at school some day. They may do it precisely because you are a bit like me. But from now on, from the moment we have our own state, you will never be bullied just because you are a Jew and because Jews are so-and-sos. Not that. Never again. From tonight that's finished here. For ever'

I reached out sleepily to touch his face, just below his high forehead, and all of a sudden instead of his glasses my fingers met tears. Never in my life, before or after that night, not even when my mother died, did I see my father cry. And in fact I didn't see him cry that night either. Only my left hand saw.

(A Tale of Love and Darkness - Amos Oz p346)

"כל ההמון הגדול הזה כמו התאבן שם בדומיית לילה מפחידה, כאילו אינם בני אדם אמיתיים כי אם מאות צלליות כהות מצוירות על פני יריעת החושך המהבהב. כאילו מתו כולם בעמידה. לא דיבור לא שיעול ולא מדרך נעל. יתוש לא זמזם שם. (עמ' 402)

...וכעבור רגע שוב הייתי על כתפי אבא, והוא, אבי המשכיל מאוד, המנומס, עמד שם וצעק בכל קולו, לא מילים, לא משחקי מילים, לא סיסמאות ציונות ולא קריאת גיל כי אם צעקה ארוכה עירומה כמו לפני שהמציאו את המילים... אבי לא שתק אלא נתן את כל קולו בצעקתו הארוכה עד קצה קיבול ריאותיו אאאאההה וכשאלו לו האוויר שאף שוב, כטובע, והמשיך וצעק האיש הזה שרצה להיות פרופסור דגול וגם ראוי היה ועכשיו הוא היה כולו רק אאאאההה. (עמ' 403)

...ונפתחו הבארים בכל הערים ועד אור הבוקר חילקו חינם משקאות קלים וממתקים ודברי מאפה וגם משקאות חריפים, ומיד ליד ומפה לפה עברו בקבוקי המיץ והבירה והיין, וזרים התחבקו ברחובות ונישקו זה את זה בדמעות, ושוטרים אנגלים המומים נגררו גם הם אל מעגלות המחול ורוכבו בפחיות של בירה ובליקרים, ועל שריוניות הצבא הבריטי טיפסו חוגגים משולהבים ונוססו עליהם את דגלי המדינה שעדיין לא קמה אך הלילה הוחלט שם, בלייק סאקסס, שמותר יהיה לה לקום. (עמ' 404)

מתוך: סיפור על אהבה וחושך/ עמוס עוז

זמן לחזור למקור

(מה קרה שם בכ"ט בנובמבר?)

- רקע על החלטת האומות המאוחדות ב-29.11.47 [באתר הכנסת](#).
- החלטה 181 של האומות המאוחדות: [באנגלית](#), [בספרדית](#), [בצרפתית](#)
- מקורות ארכיונים, תמונות, הגות וספרות על כ"ט בנובמבר [באתר שיטים](#).
- חוברת מקורות והצעה לדיון ופעילות בעקבות עצרת האום בכ"ט בנובמבר, באתר "[בית העם](#)" של ההסתדרות הציונית.

זמן לשיח

(מה משמעותם של גבולות עבורי? הזמנה לדיון במושג "גבול" דרך אמנות ושיר)

תערוכת ציורים של דני קרמן "על המפה"

אהוד בנאי "גבולות" (לשמיעה [באן](#))

הוא כבר לא כל כך צעיר, יותר מחמישים
והוא עובר זמנים קשים.
נלחם עם השכן העצבני על החצר
כל אחד אומר למות, אבל איתך אני לא מדבר.

הוא לגמרי לא שקט, חי על הקסט
אף פעם לא יודע מה הוא בעצם רוצה
מקלל ומתנצל, משתולל ומתקפל
הוא בוכה לבד בלילה, כשאף אחד לא מסתכל.

קם כל בוקר ורואה שהלילה מתמשך
לא זוכר מאיפה בא ועכשיו לאן ילך
מתהפך מצד לצד, קרוע מבפנים
מבולבל ומפוצל, הוא חי על כדורים.

אין לו זמן לשבת, לאכול כמו בן אדם
את הכל הוא שם בפיתה, טס בכביש לפני כולם
עוקף מהימין, אחר כך שובר לשמאל
היה רוצה להתיישר אבל כבר לא ממש יכול.

ביני ובינך, ביניו לבינם
בין חושך לאור, בין יבשה לים
בין קודש לחול, בין המתוק למר
בלי גבול, אין גבול לשום דבר.

יש גבול ליאוש, אין גבול לתקווה
יש גבול לשנאה, אין גבול לאהבה
יש גבול למציאות, אין גבול לחלום
יש גבול למלחמות, אין גבול לשלום.

מדי פעם הוא נזכר איך כשהיה צעיר
היה חלום, היתה תקווה באופק הבהיר
אבל עכשיו הוא רואה עננים של חרדה
והוא רץ מיד הביתה אחרי העבודה.

טבוע בתוך פקק, חסר אונים, צופר בזעם
מדליק את הרדיו וחושב רק על זה, רק לא עוד
פעם
מעשן כמו קטר, דואג לילדים
והדרך אל ליבו כבר רצופה מעקפים.

ביני ובינך, ביניו לבינם...

- לתרגום השיר [לאנגלית](#)
- לתרגום השיר [לצרפתית](#)